

Niels Jørgen Cappelørns prædiken 15. søndag efter trinitatis

Taler

Niels Jørgen Cappelørn
Professor i Søren Kierkegaard-
studier, præst og dr.theol. h.c

Dato

22. september 1974

Sted

Elias Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Lukasevangeliet kapitel 10, vers 38-42

Salmer

Befal du dine veje

Lille Guds barn, hvad skader dig

—

Min Jesus er for mig begyndelse og ende

Far, verden, far vel

Jesus, Jesus, Jesus sigter

1 Bøn før prædiken:

Himmelske Fader! Du, som har givet os til at frembære vore bønner for dig, og som har lovet, at hvor to eller tre er forsamlede i dit navn, vil du høre deres

- 5 bønner, giv du os den rette åbenhed over for dit ord, hjælp du os til at sætte vore bekymringer til side, så de ikke skal hindre os i at lytte til dit ord, sætte vor lid til det og omsætte det i handling. Amen!

10

Dette hellige evangelium på 15. søndag efter trinitatis efter 2. tekstrække skriver evangelisten Lukas:

- 15 [kap. 10,38-42 læses]

20 Prædikenen:

Evige Fader! Tak for dette dit ord, forbarm dig over os og lad det skabe tro og sandhed i os. Amen!

25

Situationsbilledet i dagens text ligger på linie med Lukasevangelits kap. 9: Jesus på vandring sammen med sine disciple til Jerusalem. Den sidste afgørende vandring, hvis endemål er Jesu korsfæstelse. – Under denne vandring er det, at Jesus også kommer til landsbyen Betania, hvor Marta og Maria bor. Fra
30 Johannesevangeliets 11. kapitel ved vi, at de også har en bror: Lazarus. I næste søndags evangelium berettes der om, hvorledes Jesus opvækker ham fra døden.

35

Jesus tager nu ind på besøg hos de to søstre. Omgående begynder Marta på forberedelserne til et måltid. Ikke vanskeligt at forstå, at hun får travlt i betragtning af den “fornemme” gæst. Den yngre Maria derimod sætter sig ned ved Jesu fødder. Marta farer frem og tilbage mellem køkkenet og stuen, blussende af varme og med et sammenbidt udtryk. Hun er nemlig ved at nå
bristepunktet af vrede og bitterhed over, at søsteren blot har slået sig mageligt ned i stuen, medens hun selv må klare alt arbejdet med at opvarte gæsterne.

40

Marta er en temperamentsfuld karakter, der ikke lader uretfærdigheden gå upåtalet hen. Hun er forarget over søsterens efterladenhed og pinligt berørt over, at heller ikke Jesus synes, at være opmærksom på den helt urimelige rollefordeling.

45

Til sidst kan hun ikke dy sig mere, hun appellerer til Jesu retfærdighedsfølelse og påkalder hans bistand:

50

“Herre! Bryder du dig ikke om, at min søster har ladet mig opvarte ene? Sig hende dog, at hun skal hjælpe mig”.

55

Der er spænding i luften. Maria sidder stille ved Jesu fødder. Den trøtte Martas vrede ord hænger endnu truende i rummet og venter på, at Jesus skal lade retfærdigheden ske fyldest og bede Maria rejse sig for at give den ældre søster en hjælpende hånd. – Men, det menneskeligt set helt urimelige sker: Martas velmente iver bliver genstand for Jesu alvorlige bebrejdelse:

“Marta, Marta, du gør dig bekymring og uro med mange ting”.

60

Ja, ikke nok med det; ikke blot bebrejdes Marta for sin beskæftighed, sin indre

og ydre uro samt bekymringer for de mange ting, men Jesus fremhæver endog Maria på hendes bekostning med ordene:

- 65 “et er nødvendigt. Maria har valgt den gode del, og den skal ikke tages fra hende”.

De to søster repræsenterer åbenbart to forskellige livstyper. Også i Johannesevangeliet omtales Maria som den aktive og aggressive. Da broderen er død, og Jesus endnu kun er på vej til Betania, farer Marta ham i møde og bebrejder ham, at han først kommer nu, hvor broderen er død. Maria derimod venter inde i huset til, der bliver sendt bud efter hende. Og i næste kapitel, hvor Jesus atter er på besøg hos de tre søskende i Betania, er det igen Marta der varter op, medens Maria salver Jesu fødder med kostbar nardussalve og tørrer dem med sit hår.

Vi kender jo godt de to typer fra hverdagen: den ivrige Marta, den evigt energiske, der slider og slæber for at ... ja, egentlig for at tilfredsstille sine egne bekymringer; uden tvivl velmenende, men alligevel med det resultat, at hele hendes tid går med arbejde, der så blot fremkalder fornyet uro og bekymring: er nu også alt bragt i orden.

I skærende kontrast til Martas aktive liv, til hendes virksomhed, stilles Marias kontemplative liv, hendes selvfordybelse. – Går vi en tur på Strøget, møder vi mange af de såkaldte blomsterbørn eller som de også kalder sig selv Jesus-børn. De sidder dér, inaktive i selvfordybelse, medens i hundredevis af aktive “Martaer” styrrer forbi med alvorsfulde ansigter, tyngede af bekymringer for at skaffe existensgrundlag ikke blot til sig selv, men også til de stillesiddende selvbetragtere. Man fristes til at give Marta ret i hendes følelse af at blive uretfærdigt behandlet. For, når hun gør sig bekymring og uro med de mange ting, er det så netop ikke Marias skyld, som blot uvirksomt lader søsteren trække hele arbejds læsset selv?

For en menneskelig betragtning: jo. Men i konfrontation med det guddommelige, sker der en total omkalfatring. End ikke den formildende omstændighed tillades, at der her er tale om to hver for sig lige berettigede kristelige livsformer: den virksomme og den mediterende. Nej, der sker en radikal tilbagevisning af den menneskelige betragtningsform: Marta irettesættes og Maria fremhæves som kristelig forbillede.

105 Modsætningen svarer helt til den, Paulus fremsætter i 1. Kor 7, 32-35: at
bekymre sig for det, der hører verden til, og det, der hører Gud til. – “Tiden er
knap”, siger Paulus samme sted, “for verden i sin nuværende skikkelse går mod
sin undergang”. Og tiden var knap for de to søstre; snart skulle Jesus lide
korsdøden på Golgata, og de ville ikke længere have mulighed for at høre direkte
på hans tale. Ikke nok med det: de to søstre har givetvis delt de første kristnes tro
på, at Guds-rigets frembrud og dermed denne verdens undergang var nært
forestående. I den situation var der ikke tid til at bekymre sig om jordiske ting,
110 men udelukkende om forholdet til Gud.

115 Maria ærede Kristus bedre siddende ved hans fødder end den travle Martas
virksomhed. Martas fejltagelse består i, at hun vil tjene Jesus, istedet for først og
fremmest at lade sig tjene af ham. Hendes tjeneste sigter nemlig bare på jordiske
behov, derfor er hun i sine handlinger bestemt af det timelige, der hverken for
Jesus eller for hende selv er det afgørende og betydningsfulde. Marta forstår ikke
sig selv i sin dybeste trang. Hun prøver at realisere det umulige: at tjene to
herrer. Hun vil på én gang tjene Jesus og sin egen ydre trang til bekymret
virksomhed. Hun lever sit liv på adspredelser; af angst for at se sandheden i
120 øjnene, kaster hun sig ud i aktivitet, som blot giver hende flere bekymringer
istedet for fred. Hun vil ikke acceptere sin intethed, ikke anerkende, at stillet
over for Gud i afgørelsens øjeblik, drejer det sig *ikke* om at ville præstere noget
ved at tjene, men om at lade sig tjene. Jesus siger nemlig:

125 “Salige er de tjenere, som herren finder vågen, når han kommer! Sandelig siger
jeg jer: han skal binde op om sig og lade dem sætte sig til bords og selv gå hen og
varte dem op”.

130 Det har Marta ikke forstået, det har derimod Maria.

“Marta, Marta, du gør dig bekymring og uro med mange ting”.

135 Marta er udelukkende betænkt på de jordiske behov; i sine grænseløse
bekymringer for dette og hint iler hun mod sin egen tilintetgørelse og mister det
ene nødvendige. I sin iver efter at tilfredsstille sine jordiske behov, søger hun
fortvivlet at glemme det egentlige behov: forholdet til Gud. Marta ville i dag
sikkert være at finde ved den front, der kæmper for kirkens sociale og politiske
engagement. Men hun forfejler målet, da hun er bestemt af sin egen

140 præstationstrang og ikke forankret i det rette forhold til Guds ord. Det er til Marta-typen, den type, som vi allesammen har i os, at Jesus siger:

“I må ikke være bekymrede og sige: 'Hvad skal vi spise?' eller 'Hvad skal vi drikke?' eller 'Hvad skal vi klæde os i?' Thi efter alt dette søger hedningerne, og
145 jeres himmelske Fader ved, at I trænger til alt dette. Men søg først Guds rige og hans retfærdighed, så skal alt det andet gives jer i tilgift” (Matt. 6,31-33).

”Eet er nødvendigt. Maria har valgt den gode del”.

150 Marias fortrin består netop i, at hun har forstået sig selv i sin dybeste trang, nemlig trangen efter det evige; ligesom hun har forstået Jesus i hans guddommelige sendelse. Derfor kaster hun alle bekymringer over bord, sætter alt andet til side for at benytte Jesu nærværelse til at høre hans ord. Hun søger først Guds rige!

155 Stillet over for valget: Kristus eller ikke Kristus, Gud eller ikke Gud, betydning i livet eller angst og fortvivlelse, er det altafgørende, om vi lader Marta eller Maria sejre i os. Vi gør os alle bekymringer og uro med mange ting, og forhindrer derved os selv i at søge: først Guds rige. Politiske forhandlinger, forretningsrejser
160 eller almindelig slaphed efter lørdagens festligheder bruges som undskyldninger for ikke at komme i kirke om søndagen. Bekymringer om vores egen fromhed og fuldkommenhed holder os borte fra alterbordet. I vores bekymrede betydningsfuldhed satser vi på det forgængelige, nægter vi at anerkende vores tomhændethed, når vi stilles over for Guds tilgivelse. I vores bekymrede
165 betydningsfuldhed søger vi det betydningsløse i sammenligning med det betydningsfuldeste: søg først Guds rige.

Menneske. menneske “du gør dig bekymring og uro med mange ting, men ét er nødvendigt” – det nemlig: at *høre* Jesu ord, at søge *først* Guds rige, og således
170 *vinde* sig selv, og således *frelse* sit liv. For

”den, som vil frelse sit liv, skal miste det; men den, som mister sit liv for min skyld, skal frelse det. Thi hvad gavner det et menneske, om han har vundet hele verden, men mistet sig selv? Thi den, som skammer sig ved mig og mine ord,
175 ham skal Menneskesønnen skamme sig ved, når han kommer i sin og Faderens og de hellige engles herlighed” (Luk. 9,24-26).

180 Maria ærede Kristus bedre siddende ved hans fødder end den travle Martas virksomhed. Maria forstod nemlig betydningen af den *lyttende* holdning, forstod, at det først og fremmest drejer sig om at lytte til Guds ord, de ord som alene kan tilsige os syndernes forladelse. Her gælder nok så velmenende bekymringer om handling til Wandsbeck.

185 “Eet er nødvendigt” – dvs. stillet over for Guds ord, er det nødvendigt og altafgørende, men samtidig også tilstrækkeligt, at vi som Maria lytter til det og i ydmyghed modtager dets tilsigelse af syndernes forladelse.

190 Men – og dette men må ikke glemmes – hvis ikke denne lyttende holdning betyder antagelse i tro, kommer vi ind under dommen:

195 “I skal høre og høre og dog intet fatte. I skal se og se og dog intet øjne. Thi dette folks hjerte er blevet sløvt, og med ørerne hører de tungt, og deres øjne har de lukket, for at de ikke skal se med øjnene og høre med ørerne og fatte med hjertet og omvende sig, så jeg kan læge dem” (Matt. 13, 14-15).

Hvis denne lytten ikke betyder antagelse, og antagelsen ikke giver sig udslag i handling, er det en tom antagelse; Jesus siger nemlig: “Min moder og mine brødre, det er dem, som hører Guds ord og handler efter det” (Luk. 8,21).

200

Dagens text stiller os over for den radikale fordring: aldrig at tillægge vore daglige bekymringer, af hvad art de så end er, større betydning end, at vi på ethvert tidspunkt er rede til at sætte dem til side for at lytte til Guds ord og i lydighed at handle efter det. – Til Martas bekymrede virksomhed svarer det sociale og politiske engagement, kirken som kirke vil stå for, hvis det er fremkommet af politiske grunde. Til Marias lyttende holdning svarer at opgive alle bekymringer om, hvorvidt vi er tilstrækkeligt socialt bevidste, for at høre på Guds ord og derved få fast grund under vore handlinger og vore sociale aktiviteter. Først med den prioritering får vores liv den rigtige retning, nemlig retning mod Gud og derpå retning mod næsten, dvs. retning efter Guds vilje. Gør vi os det klart, bliver vort sociale og politiske arbejde langt mere radikal end hvis det var politisk eller ideologisk funderet og dermed blot tilfældigt og omskifteligt.

215 “Maria har valgt den gode del, og den skal ikke tages fra hende”. – Hvorfor ikke? Fordi den, modsat de forgængelige bekymringshandling, er *evig!* – Amen!

Lovprisning:

225 Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden, som i begyndelsen, så nu og altid
og i al evighed. Amen!

Kirkebøn:

Hellige Fader, vor Gud, se du i nåde til os.

Trøst og styrk du alle dem, som er syge og sorgfulde, dem som skal dø. Forbarm
dig over alle dem, som lider under anfægtelse, som føler sig ene og forladte,
misforstået, dem, som ikke kan finde ud af livet. Stå os alle bi i fristelsens time.

240 Stands de terrorhandlinger, som gør livet meningsløst for mange mennesker, lad
ikke stormagternes politiske interesser få magten over de svage. Velsign og bevar
du din hellige, almindelige kirke og os i den, lad os leve i kærlighed til hverandre.
Velsign og bevar dine hellige sakramenter og lad dit ord have frit løb iblandt, lær
du os at lytte til dit ord og handle efter det, lad det lyde uforfalsket, for at dit
245 rige, som brød frem på jorden i Kristus Jesus, med retfærdighed og fred og glæde
i Helligånden må udbredes og vokse, og nådens lys trænge ind i os alle, som er
bundet i det menneskelige vilkårs egoisme og i de bekymrede handlingers
tilintetgørende trang.

250 Hold din beskærmende hånd over vort folk og fædreland og al lovlig øvrighed,
giv dem indsigt og vilje til at beskytte de svage og holde de magtbegærlige i ave,
velsign og bevar dronning Margrethe og hele det kongelige hus. Giv dem og os
alle nåde, fred og velsignelse og efter et kristeligt liv den evige salighed!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

Kildetype

Maskinskrevet manuskript

260

Tags

15. søndag efter trinitatis, Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1900-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/niels-jorgen-cappelorns-praediken-15-sondag-efter-trinitatis>

265

270

275

280

285

290